

5. Paragrafen

De voorschriften (Besluit begroting en verantwoording) stellen een aantal paragrafen verplicht, die we zowel in de begroting als in het jaarverslag moeten opnemen.

1. Weerstandsvermogen en risicobeheersing
2. Verbonden partijen
3. Bedrijfsvoering
4. Financiering
5. Onderhoud kapitaalgoederen
6. Grondbeleid
7. Lokale heffingen

Paragraaf 1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Wij leggen een relatie tussen de beschikbare en de benodigde weerstandscapaciteit. Dat geeft inzicht in de robuustheid van onze rekening. Het weerstandsvermogen is de verhouding tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en alle gekwantificeerde risico's waarvoor geen voorzieningen zijn gevormd en die van materiële betekenis kunnen zijn. De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden waarover wij kunnen beschikken om niet-begrote kosten op te vangen.

Beleid weerstandsvermogen

Het beleid over integraal risicomanagement en het aan te houden weerstandsvermogen hebben wij uitgewerkt in de Nota Risicomanagement en weerstandsvermogen. Op basis van informatie uit de risico-inventarisatie doen we met behulp van een risicosimulatie (Monte Carlo) een uitspraak over de financiële gevolgen van de gedefinieerde risico's. De kans en impact van alle individuele en gezamenlijke risico's is hiermee bepaald. Met behulp van dit model kunnen we een uitspraak doen over de gemiddelde verwachte schadelast (de mate waarin men betrokken is bij een bepaald financieel risico) en de maximale verwachte schadelast eens in de tien jaar (bij een betrouwbaarheidsinterval van 90%).

De gewenste omvang van het weerstandsvermogen ontstaat op basis van inzicht in de risico's, de financiële consequenties en de mogelijkheden om deze risico's te beheersen of af te dekken. Het is noodzakelijk dat we risico's onderkennen maar niet mogelijk om alle financiële risico's volledig af te dekken. Dat zou betekenen dat we alle financiële mogelijkheden verbruiken. De financiële risico's komen ook nooit in één keer samen, maar fasegewijs.

Beschikbare weerstandscapaciteit (incidenteel en structureel)

Incidentele weerstandscapaciteit	
Begrotingsresultaat	65.780
Algemene reserve (vrij besteedbaar)	5.499.576
Onvoorzienne incidentele uitgaven	174.711
Reserve monumenten	256.586
Stille reserve	500.000
Totaal	6.496.653

Tabel 2.1 incidentele weerstandscapaciteit

Structurele weerstandscapaciteit	
Onbenutte belastingcapaciteit voor gemeentelijke belastingen	2.191.454
OZB verhoging boven inflatie	-26.500
Rentebaten algemene reserve (vrij besteedbaar)	82.494
Totaal	2.247.448

Tabel 2.2 structurele weerstandscapaciteit

De toename van de onbenutte belastingcapaciteit vloeit voort uit het gegeven dat de landelijke groei van de gemeentelijke belastingen en de daaraan gekoppelde norm voor de berekening van de onbenutte belastingcapaciteit hoger is dan in onze gemeente.

Benodigde weerstandscapaciteit volgens risico simulatie

De benodigde weerstandscapaciteit berekenen we jaarlijks bij het opstellen van de begroting op basis van de op dat moment gewaardeerde risico's. Op basis van ons risicoprofiel hebben wij een berekening gemaakt van de benodigde weerstandscapaciteit. Wij hebben 25 risico's beschreven en gekwantificeerd (kans x impact).

In onderstaande tabel hebben we de volgende schadelast berekend:

Weerstandscapaciteit		
Risico categorie	Gemiddelde schadelast in €	Maximale schadelast in € (betrouwbaarheid 90%)
Impact structureel	862.500	833.333
Impact incidenteel	522.500	1.330.000
Impact totaal	1.385.000	2.163.333 *

De uiteindelijke beoordeling van het weerstandsvermogen wordt via een ratio berekend:

Ratio weerstandsvermogen = beschikbare weerstandscapaciteit / benodigde weerstandscapaciteit

De ratio van het weerstandsvermogen geeft aan hoe het weerstandsvermogen gewaardeerd wordt. Bij het bepalen van de ratio's gaan we uit van de gemiddelde schadelast. Dit resulteert in de volgende weerstandsratio in tabel 2.4.

Weerstandsratio = Ratio weerstandsvermogen		
Weerstandsratio	Ratio	Waardering
Structureel weerstandsvermogen	2,6	Uitstekend
Incidenteel weerstandsvermogen	12,4	Uitstekend
Totaal weerstandsvermogen	6,3	Uitstekend

Tabel 2.4 Weerstandsratio

Wij streven een waardering na die minimaal als voldoende wordt omschreven. Dit komt er op neer dat er sprake is van voldoende weerstandsvermogen als de beschikbare weerstandscapaciteit hoger is dan of gelijk is aan de benodigde weerstandscapaciteit (dus $\geq 1,0$).

Daarbij merken we wel op dat de incidentele weerstandscapaciteit voor het grootste deel wordt gevoed uit een waardering van onze stille reserves. Hoewel we bij de waardering hiervan het voorzichtigheids criterium hebben toegepast blijft het onzeker of gemeentelijke objecten in de huidige tijd verhandelbaar zijn.

Risico-inventarisatie gemeente Oost Gelre

In 2017 is een start gemaakt met het versterken van ons risicomanagement. Naast het in beeld brengen van de belangrijkste risico's m.b.t. de uitvoering van de Wmo, Jeugdwet en het onderwerp datasecurity / beveiliging persoonsgegevens is voornamelijk ingezet op het versterken van risicobewustzijn. In 2018 werken we verder aan het optimaliseren van onze risicobeheersing.

De voor de bepaling van onze weerstandscapaciteit relevante risico's staan in onderstaande risico-inventarisatie. Voor elk risico hebben wij:

- oorzaak en gevolg in beeld gebracht;
- de beheersmaatregelen ter voorkoming en ter beheersing genoemd;
- het risico gewaardeerd (kans en financieel gevolg ingeschat).

In onderstaande tabel treft u een verkorte beschrijving van de belangrijkste financiële risico's aan:

Projecten en Investerings	
Bouwgrondexploitatie	Bij de grondexploitaties gaat het om prognoses van opbrengsten en kosten. De feitelijke kosten en opbrengsten kunnen bij realisatie afwijken van wat gepland is. Maatregel: Dekking van eventuele verliezen door aanwending van de reserve bouwgrondexploitatie. Jaarlijkse herziening en beoordeling van de Grex om tijdig te kunnen bijsturen.
Regionaal bedrijventerrein De Laarberg	Bij de exploitatie van bedrijventerreinen gaat het om prognoses van opbrengsten en kosten. De feitelijke kosten en opbrengsten kunnen bij realisatie afwijken van wat gepland is. Maatregel: Jaarlijkse herziening en beoordeling van de Grex om tijdig te kunnen bijsturen.
Gemeentelijk vastgoed	Mogelijke afwaardering van boekwaarde gemeentelijk vastgoed. Maatregel: Herbestemming van gemeentelijk onroerend goed.
Onderwijshuisvesting	Verzoek om bijdrage in de bekostiging van nieuwbouw en/of renovatie van schoolgebouwen. Maatregel: Opstellen van een (meerjaren) onderwijshuisvestingsplan (nieuwbouw en vervangende nieuwbouw).
Open einde regelingen	
Leerlingenvervoer	Overschrijding budget door groter beroep op deze voorziening. Maatregel: Sturen op schoolkeuze (school in woonplaats).
Wmo	Structureel onvoldoende budget om de taken op grond van de Wmo te kunnen bekostigen. Maatregel: Contract- en leveranciersmanagement (CLM) - w.o. monitoring.
Jeugdwet	Structureel onvoldoende budget om de taken op grond van de Jeugdwet te kunnen bekostigen Maatregel: Contract- en leveranciersmanagement (CLM) - w.o. monitoring. Risico- en kostenverevening op tekorten binnen samenwerkingsverband acht Achterhoekse gemeenten.
Participatiewet	Structureel onvoldoende budget om de taken op grond van de Participatiewet te kunnen bekostigen.
Minimabeleid	Overschrijding budget minimabeleid.
Aansprakelijkheid	
Inkoop- en contractmanagement	Risico op schadeclaims en / of mislopen aanbestedingsvoordelen.
Vergunningverlening, handhaving en toezicht	Aansprakelijkheid van gemeente voor schade tijdens een evenement als gevolg van toezicht falen. Aansprakelijkheid van gemeente voor schade na afgifte van een bouwvergunning.
Ketenbeheer	
Gesubsidieerde instellingen	Misbruik en / of oneigenlijk gebruik van subsidies, niet voldoen aan prestatieafspraken. Maatregel: Periodiek contact tussen beleidsmedewerker en gesubsidieerde instelling.
Discontinuïteit zorg aan inwoners	Risico dat zorgaanbieders zich terugtrekken uit de markt of failliet gaan en de zorg duurder moet worden ingekocht. Maatregel: Periodiek contact tussen CLM en zorgaanbieder.

Verbonden partijen en deelnemingen	
SDOA	De inkomsten uit detachering van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt is lager dan geraamd. Maatregel: Focus op governance, actief managen van risico's, monitoren ontwikkelingen.
BNG (Bank Nederlandse Gemeenten)	Dividend is lager dan verwacht.
VNOG	Financieel tekort kan niet worden opgevangen binnen eigen begroting of weerstandsvermogen. Maatregel: Focus op governance, actief managen van risico's, monitoren ontwikkelingen.
Garantstellingen en gewaarborgde geldleningen	Risico dat door de gemeente verstrekte geldleningen niet (volledig) worden terugbetaald en / of aangesproken wordt op afgegeven garantstellingen. Maatregel: Leningen en garanties worden enkel verstrekt aan door de gemeenteraad goedgekeurde derde partijen met uitzondering van de achtervang overeenkomst met WSW (Waarborgfonds Sociale Woningbouw)
Middelenmanagement	
Bouwleges	Risico op lagere inkomsten uit bouwleges dan geraamd.
Taakstellende bezuinigingen	Niet realiseren taakstellende bezuinigingen. Maatregel: Bewaking voorgang realisatie via reguliere tussentijdse rapportages.
Algemene Uitkering uit het Gemeentefonds	Risico is dat de inkomsten uit het Gemeentefonds afwijken van wat in de begroting geraamd is door: Ontwikkelingen in het accres (ontwikkeling van de netto gecorrigeerde rijksuitgaven); ontwikkelingen in de verdeelmaatstaven (bijvoorbeeld aantal inwoners/woonruimten); effecten van taakmutaties (bijvoorbeeld bij nieuwe taken voor gemeenten); effecten van onder- en overschrijdingen van het plafond van het BTW compensatiefonds; de mogelijkheid van een eenzijdige korting door een nieuw kabinet. Maatregel: Op de voet volgen van ontwikkelingen en tijdig vertalen van de circulaire naar de begroting.
Bundeling Uitkering Inkomensvoorziening Gemeenten (BUIG)	Bij een tekort op de bekostiging van de 3D's kan aanspraak worden gedaan op de vangnetregeling. Een eventueel tekort wordt aangevuld onder aftrek van een eigen risico.
Financiering en rente risico	De rente op geld- en kapitaalmarkt in Europa zullen in 2018 naar verwachting op een laag niveau blijven. De ECB zal de rente op de geldmarkt rond het nulpunt houden, de depositorente negatief houden en op de kapitaalmarkt zal de rente op een laag niveau blijven door de opkoopacties van obligaties door de ECB die tot eind 2017 zullen doorgaan. Na beëindiging van de opkoopacties zal de kapitaalmarktrente waarschijnlijk gaan stijgen. Maatregel: Door een spreiding in de looptijden van de leningenportefeuille aan te brengen beheersen we het renterisico op de vaste schuld. Door onze langlopende financiering te realiseren binnen de kaders van de renterisiconorm wordt het renterisico van de langlopende schuld op verantwoorde wijze beheerst.
Bedrijfsvoering	
Werving en ontslag van personeel.	Toename wachtgeld- en / of pensioenverplichtingen door (politieke) ontwikkelingen.

Beschikbaarheid gekwalificeerd personeel	Verschil tussen aanwezige en gewenste competenties (ontwikkeling ambtenaar 3.0). Maatregel: Wet zetten het instrument strategische personeelsplanning in. We brengen in beeld welke formatie nu en in de toekomst nodig is. Daarnaast stellen we vast over welke competenties onze medewerkers moeten beschikken.
--	--

Cybersecurity en privacy	
Informatiebeveiliging	Gemeenten zijn voor steeds meer beleidsterreinen verantwoordelijk en maken daarbij gebruik van de mogelijkheden van informatie-uitwisseling. Bij de uitwisseling van informatie kunnen beveiligings- en privacy risico's voordoen die een groot impact kunnen hebben (financieel en imago). Maatregel: Hanteren van de Baseline Informatiebeveiliging Gemeenten (BIG) als richtlijn, organisatie brede audit. Mogelijkheden tot het verzekeren van schade a.g.v. security incidenten worden onderzocht.
Wet- en regelgeving	
Fiscale regels	Niet voldoen aan fiscale bepalingen met naheffing en boetes tot gevolg. Maatregel: Permanente educatie medewerkers financiën en periodieke scholing van budgethouders. Overleg met Belastingdienst en indien noodzakelijk inschakelen van een fiscalist.
Omgevingswet	Risico op tijdig realiseren van Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). Organisatie is niet (tijdig) aangepast / ingericht op komst Omgevingswet. Maatregel: Opstellen programmaplan voor invoering Omgevingswet.

Een nadere toelichting van de belangrijkste financiële risico's treft u hierna aan.

Bezuinigingen / dekkingsplan

Aframing 2% van de directe kosten

Middels een algehele correctie op de direct beïnvloedbare uitgaven van 2% wordt een besparing gerealiseerd van € 150.000. Deze aframing zal op de primaire begrotingsramingen worden doorgevoerd. Gedurende het begrotingsjaar, en specifiek bij de 1^e en 2^e bestuursrapportages zal monitoring van de uitgaven plaatsvinden opdat tijdig kan worden bijgestuurd.

Verhoging O.Z.B. met 2%

Gelet op de kostenontwikkeling in het bijzonder de loonkostenstijging als gevolg van de cao-onderhandelingen is een inflatoire verhoging van 2% noodzakelijk ter dekking van de kostenstijgingen.

Verbonden partijen

Voor verschillende beleidsterreinen is de schaalgrootte van Oost Gelre te beperkt om zelfstandig taken te kunnen blijven uitvoeren. In de zoektocht naar een meer efficiënte en effectieve uitvoering van taken is daarom de samenwerking gezocht met andere partijen.

Verbonden partijen - Hameland

De volgende risico's zijn te onderkennen:

1. De liquidatie van het werkvoorzieningsschap Hameland verloopt voorspoedig de beschikbaar gestelde middelen voor de liquidatie zijn ruim voldoende om de kosten op te vangen. Voorlopige inschatting is dat de kosten voor de gemeente Oost Gelre circa € 575.000 lager uitvallen dan geraamd. Ook de verkoop van de panden heeft het afgelopen jaar een positieve ontwikkeling gekend. Het risico is inmiddels beperkt en de meeste locaties zijn verkocht of verkocht onder voorbehoud.
2. Definitieve liquidatie en opheffing zal op zijn vroegst medio 2018 kunnen plaatsvinden.

Verbonden partijen - GGD

De kosten voor de publieke gezondheid voor statushouders worden op dit moment per gevestigde statushouder afgerekend op factuurbasis met de gemeenten. Gemeenten betalen een vast bedrag per statushouders (of statushouder kind). De GGD rekent uiteindelijk af op de daadwerkelijk gevestigde statushouders en verrekenen een eventueel tekort of overschot met de jaarrekening. Het is nog onduidelijk hoe deze afrekening vanaf 2018 gaat plaatsvinden, dit is afhankelijk van de ontwikkelingen in de aantallen vluchtelingen en het beleid van de rijksoverheid.

In de decembercirculaire 2016 is aangekondigd dat het Rijksvaccinatieprogramma (RVP) wettelijk wordt verankerd in de Wet publieke gezondheid (Wpg) (onder voorbehoud van parlementaire goedkeuring). Hiermee wordt een deel van de uitvoering van het RVP onder de bestuurlijke verantwoordelijkheid van de gemeente gebracht. De parlementaire behandeling vindt later plaats dan eerst voorzien. Het voorgenomen jaar van invoering van het wetsvoorstel is nu 2019.

Ontwikkeling van de algemene uitkering

De ontwikkeling van de Algemene Uitkering is afhankelijk van de ontwikkeling van de netto-gecorrigeerde rijksuitgaven. De meicirculaire 2017 geeft een positief accres wat grotendeels veroorzaakt wordt door loon- en prijsstijgingen, hiermee houden we ook rekening in onze eigen begroting.

Voor het sociaal domein is de decentralisatie-uitkering Wmo redelijk constant. Voor Jeugd is dit nog grotendeels afhankelijk gezien het afzonderlijke component voogdij en 18+. Deze kosten worden in verhouding geraamd tot de inkomsten om geen grote fluctuaties in de begroting te hanteren.

Het grootste risico betreft de Participatiewet. Voor de komende jaren is daarvoor een taakstelling opgenomen vanwege de opgelegde korting vanuit het Rijk voor ruim € 1 miljoen t/m het jaar 2021.

Openeinde regelingen

Minimabeleid, schuldhulpverlening en leerlingenvervoer zijn zogenoemde openeinde regelingen waarbij vooral de afgelopen jaren het beroep op de schuldhulpverlening aanzienlijk is toegenomen. Ook binnen de regeling leerlingenvervoer kunnen door omstandigheden de kosten aanzienlijk oplopen.

Gebundelde uitkering

De raming van de gebundelde uitkering is onzeker en brengt een risico met zich mee.

De uitkeringen van mensen die zijn aangewezen op één van de bijstandsregelingen, PW, IOAW, IOAZ en Bbz 2004 (voor levensonderhoud startende ondernemers), betalen gemeenten vanuit een gebundelde uitkering. De gebundelde uitkering is een ongeoormerkt budget. Een gemeente mag een overschot op het budget vrij besteden, maar moet een tekort op het budget in beginsel ook zelf opvangen.

Het voorlopig macrobudget voor de gebundelde uitkering wordt jaarlijks in september voorafgaand aan het begrotingsjaar bekend gemaakt. De raming kan nog wijzigen op grond van gewijzigde inzichten in conjunctuur, realisaties, Rijksbeleid en bijstelling lonen en prijzen.

Voor de verdeling van de gebundelde uitkering wordt vanaf 2015 gebruikgemaakt van het verdeelmodel. Het model bepaalt allereerst de bijstandskans op het niveau van het huishouden. Dit is het niveau waarop de werkelijke risico's op bijstand plaatsvinden. Daarnaast houdt het model rekening met meerdere niveaus: het huishouden, de wijk, de gemeente (of samenwerkingsverband van gemeenten) en de regio. Gemeenten die een omvangrijk tekort hebben kunnen onder voorwaarden in aanmerking komen voor een aanvullend budget. Deze vangnetregeling heeft vooralsnog een eigenrisicodrempel van 5%. De bekostiging van de vangnetuitkeringen komt uit het macrobudget Participatiewet.

Wmo

Sinds 2017 wordt bij de inkoop van de begeleiding in de Wmo en Jeugdwet aanbesteed volgens de Open House-constructie. Aanbieders kunnen per kwartaal inschrijven, wanneer aan de inschrijfcriteria wordt voldaan. Ook in 2018 wordt ingezet op twee niveaus: het wel of niet kunnen aanleren van vaardigheden. De in 2017 ingezette trend, dat er steeds meer een verschuiving plaatsvindt naar begeleiding gericht op stabilisatie, wordt ook in 2018 verwacht. Het gaat dan om personen die niet of slechts nog beperkt leerbaar zijn. Dit zal in 2018 waarschijnlijk leiden tot een stabilisering van de uitgaven. De Open House-constructie wordt voor 2018 ook toegepast bij de inkoop van Hulp bij het huishouden. Het HbH-tarief moet op grond van een AMvB op een reële prijs worden gesteld. Hierbij zal ook een cao-akkoord over verhoging van de inschaling voor huishoudelijke werkzaamheden, dat waarschijnlijk op 1 april 2018 in werking treedt, een prijsopdrijvend effect kunnen hebben. Of dit effect via een hogere rijksbijdrage wordt gecompenseerd, is onzeker.

Decentralisatie Jeugdzorg

Er ligt inmiddels een stevige basis voor de uitvoering van de Jeugdwet. We krijgen steeds meer grip op de omvang, de budgetten en de zorgorganisaties waar wij ook daadwerkelijk invloed op hebben. Dit is dat deel van de jeugdhulp, welke via het jeugdloket en het ondersteuningsteam loopt.

Ook huisartsen, jeugdartsen en medisch specialisten kunnen verwijzen naar jeugdhulp. We proberen daar in goede samenspraak maximaal invloed op uit te oefenen. We zien dat de pilot die we hebben gedraaid met de huisartsen, waarbij er een praktijkondersteuner vanuit de gemeenten aan een huisartsenpraktijk is toegevoegd haar vruchten heeft afgeworpen. De praktijkondersteuner is gericht op kortdurende ondersteuning van jeugdigen (en hun ouders) met een ondersteuningsvraag. De aan de pilot deelnemende huisartsen en gemeente zien beide meerwaarde in het voorzetten van deze samenwerking. Zowel kwalitatief en als financieel is de samenwerking in de pilot een succes. We willen deze werkwijze daarom in meerdere praktijken uitrollen.

Op een ander deel van de jeugdhulp hebben we geen invloed. Jeugdhulp kan immers ook ingezet worden door de rechter. Deze baseert de inzet van jeugdhulp op het advies van de voogd die betrokken is als er sprake is van een ondertoezichtstelling of voogdij. Op deze verwijzingen hebben wij geen invloed. Het gaat hier om zeer intensieve vormen van jeugdhulp die ook zeer kostbaar zijn, zoals Jeugdzorg Plus. In onze gemeente heeft jeugdhulpaanbieder Horizon een locatie in Harreveld die deze vorm van jeugdhulp aanbiedt. Sommige trajecten zijn zo specialistisch dat zij de enige aanbieder zijn in Nederland die deze vorm aanbiedt op deze locatie. Dat brengt voor ons een groot financieel risico met zich mee. Want volgens het woonplaatsbeginsel is het zo dat de gemeente waar de jeugdige verblijft, financieel verantwoordelijk is als de ouders het gezag niet meer hebben. En dat geldt voor het grootste deel van de jeugdigen die opgenomen zijn in Harreveld. We worden hiervoor wel extra gecompenseerd door het rijk maar vraag is of dit voldoende is. We zien vanaf 2015 alleen maar een stijging van de kosten voor deze vorm van zorg. Een structurele oplossing ligt in een wetwijziging waardoor de gemeenten van herkomst altijd verantwoordelijk is voor de zorg, ook als er sprake is van voogdij. Dit is een aanpassing van het woonplaatsbeginsel binnen de Jeugdwet. De Staatssecretaris onderzoekt momenteel hoe en per wanneer deze aanpassing dient plaats te vinden.

Participatiewet

Met de Participatiewet wil het kabinet bereiken dat zoveel mogelijk mensen deelnemen in de samenleving. De Participatiewet voegt de Wet werk en bijstand (Wwb), de Wet sociale werkvoorziening (Wsw) en een deel van de Wet werk en arbeidsondersteuning jonggehandicapten (Wajong) samen. Wij zijn verantwoordelijk voor de uitvoering. De uitvoering (zoals het verstrekken van uitkeringen en het zoveel mogelijk regulier aan het werk helpen van werkzoekenden) hebben wij bij de (GR) SDOA belegd. Wij dragen echter de financiële risico's.

Gebundelde uitkering (BUIG)

Als gemeente ontvangen we een gebundelde uitkering (de BUIG) om daarmee de uitkeringen in het kader van de Participatiewet te bekostigen. De Participatiewet kent een budgetteringsystematiek. Dit is een financieringssysteem die zo is ingericht dat het gemeenten moet prikkelen om zoveel mogelijk mensen uit de uitkering en aan het werk te helpen en te houden. De uitkeringen van mensen die zijn aangewezen op één van de bijstandsregelingen, PW, IOAW, IOAZ en Bbz 2004 (voor levensonderhoud startende ondernemers), betalen gemeenten vanuit een gebundelde uitkering. Vanaf 2015 kunnen gemeenten de gebundelde uitkering ook benutten voor de inzet van het instrument loonkostensubsidie. De gebundelde uitkering is een ongeoormerkt budget. Een gemeente mag een overschot op het budget vrij besteden, maar moet een tekort op het budget in beginsel ook zelf opvangen. Gemeenten die tekorten hebben op hun budget op grond van de Wet werk en bijstand/Participatiewet dienen deze tekorten in beginsel op te vangen uit eigen middelen. Gemeenten die een omvangrijk tekort hebben kunnen onder voorwaarden in aanmerking komen voor een aanvullend budget. Met ingang van 1 januari 2015 geldt er een tijdelijke en eenvoudige vangnetuitkering in plaats van de incidentele en meerjarige aanvullende uitkering, waarvan de beëindiging via overgangsrecht is geregeld. We hebben voor 2016 een beroep gedaan op de vangnetregeling en verwachten hier ook in de komende jaren een beroep op te moeten doen.

Uitvoering Wsw

De wijze van uitvoering van de Wsw is inmiddels voor de komende jaren vastgelegd. De beschut binnen populatie wordt begeleid vanuit een werklocatie in Lichtenvoorde. De werknemers in detachering worden begeleid door de SDOA. Hierin werken we samen met Berkelland en Winterswijk.

Wel zijn er zorgen over het subsidieresultaat binnen de Wsw. Het subsidieresultaat is de som van de loonkosten enerzijds en de Wsw-subsidie anderzijds. Voor iedere SW-medewerker kan het subsidieresultaat worden vastgesteld. Door de invoering van de Participatiewet gaat het subsidiebedrag van € 26.100 per SE in 2014 dalen naar € 22.700 in 2019 (-13%). In het kader van de door te voeren

transitie zal het werkgeverschap van de SW-medewerkers wijzigen. Wij krijgen daarmee het subsidieresultaat wat ook daadwerkelijk toebehoort aan de eigen inwoners. We moeten rekening houden met afname van de rijksuitkering van € 564.376 in 2018 en oplopend met ruim € 1,5 miljoen in 2021.

Statushouders

Een steeds groter deel van ons uitkeringsbestand bestaat uit inwoners die recentelijk zijn gevlucht voor oorlog en geweld. Deze groep heeft vaak een grote afstand tot de arbeidsmarkt vanwege allerlei oorzaken (taal, relevante opleiding, trauma etc.). Uiteraard bieden we deze inwoners taal en integratietrajecten aan. Desondanks lopen we het risico dat deze groep langdurig een beroep moet doen op een uitkering. Hierdoor kan er een tekort ontstaan op het inkomensdeel. Dit is het budget dat de gemeente ontvangt voor het betalen van de uitkeringen.

Inwoners met arbeidsbeperking

We verwachten nog niet dat de groep inwoners met een arbeidsmarktbeperking die onder de participatiewet valt snel zal uitstromen richting regulier werk. Voor deze groep inwoners is er loonkostensubsidie beschikbaar om de beperkte loonwaarde te compenseren. Maar het is nog steeds de vraag of dit werkgevers over de streep zal trekken.

Bouwgrondexploitatie

Door de huidige economische situatie en demografische ontwikkelingen is het noodzakelijk minimaal 1 keer per jaar de ontwikkeling en verkoop van woningen en bedrijventerreinen herzien. Wij zien een langzaam herstel, bijvoorbeeld doordat er meer belangstelling is voor de kavels bij zowel woningbouw als voor bedrijventerrein.

De nota grondbeleid is door u vastgesteld. Uitgangspunt voor bouwgrondexploitatie blijft een sluitende exploitatieopzet. Jaarlijks actualiseren we de exploitatieopzetten. Als hieruit blijkt dat een tekort ontstaat, verwerken we het verlies in de jaarrekening. Wij verwachten dat de exploitatie van zowel woningbouw als bedrijventerreinen minimaal kostendekkend zijn. In de nota grondbeleid gaan we nader in op de exploitaties en de maatregelen die nodig zijn om financiële risico's te beheersen. Bij de waardering van de gronden houden we rekening met invoering van de vennootschapsbelastingplicht en kiezen we voor de fiscaal meest gunstige optie.

Regionaal bedrijvenpark Laarberg

In de huidige economische situatie zijn er financiële risico's verbonden aan de bouwgrondexploitatie van Laarberg. De risico's en onzekerheden kunnen we moeilijk inschatten. De financiële risico's hebben we verdisconteerd in het benodigde weerstandsvermogen. Hierbij hebben we rekening gehouden met de lange looptijd van de exploitatie en het te verwachten exploitatieresultaat bij verschillende scenario's.

Planschadevergoeding

Voor aanspraken op planschadevergoeding hebben we een reserve beschikbaar van € 39.474. Bij bestemmingsplannen en omgevingsvergunningen met projectafwijking sluiten we een afwentelingsovereenkomst planschade af. Op de wijze vergoedt de initiatiefnemer eventuele planschadekosten.

Een tegemoetkoming in de planschade als gevolg van de toekomstige ontwikkeling van bouwgrond bekostigen we binnen de exploitatieopzet van het plan.

Fiscale risico's - vennootschapsbelasting

Per 1 januari 2016 worden overheidsbedrijven belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting. Hierdoor worden wij, voor die activiteiten waar wij optreden als ondernemer, vennootschapsbelastingplichtig. Dit heeft organisatorische, administratieve en financiële gevolgen. Maar dit kan ook gevolgen hebben voor gelieerde partijen als verenigingen/stichtingen en gemeenschappelijke regelingen. Wij hebben geïventariseerd welke activiteiten belastingplichtig zijn voor de vennootschapsbelasting en de fiscale openingsbalans is opgesteld. De vennootschapsbelasting kan ook een last in de begroting met zich meebrengen, over de fiscale winst moeten we vennootschapsbelasting betalen. De prognose is dat wij verliezen kunnen verrekenen zodat er geen vennootschapsbelasting verschuldigd is.

Verzekeringsrisico's

Voor zowel materiële (gebouwen / kunstvoorwerpen e.d.) als immateriële zaken (aansprakelijkheid, fraudeverzekering en bestuurdersaansprakelijkheid e.d.) hebben we middels verzekeringspolissen de risico's afgedekt. Jaarlijks heroverwegen we de verzekeringspolissen. In regionaal verband besteden we de diverse verzekeringen aan.

Toereikendheid bestemmingsreserves voor onderhoudsvoorzieningen

Op basis van de beschikbare beheerprogramma's zijn de bestemmingsreserves op niveau. Onvoorziene omstandigheden daargelaten zijn de financiële risico's hiermede voldoende afgedekt.

Overige risico's

Dit zijn risico's die samenhangen met de bedrijfsvoering, zoals mogelijke juridische claims door fouten in de uitvoering van procedures. Voorbeelden hiervan zijn:

- gevolgen van beroep en bezwaar tegen allerlei vergunningen
- gevolgen van besluiten op het gebied van personeelsaangelegenheden (waaronder ontslaaanvragen)

Kengetallen ter ondersteuning van de beoordeling van de financiële positie

Onderstaande kengetallen maken inzichtelijk(er) over hoeveel (financiële) ruimte onze gemeente beschikt om structurele en incidentele lasten te kunnen afdekken of opvangen. Ze geven zodoende inzicht in de financiële weerbaarheid en wendbaarheid.

Kengetallen	Jaarrekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Categorie A	Categorie B	Categorie C
Netto schuldquote	66%	81%	81%	< 90%	90-130%	>130%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	54%	67%	68%	<90%	90-130%	>130%
Solvabiliteitsratio	46%	42%	37%	>50%	20-50%	<20%
Grondexploitatie (waarde van de grond t.o.v. geraamde baten)	12%	14%	11%	<20%	20-35%	>35%
Structurele exploitatieruimte Begroting	-0,30%	-0,32%	0,05%	Begr. en MJR >0%	Begr. of MJR >0%	Begr. en MJR <0%
Gemeentelijke belastingcapaciteit	65%	74%	75%	<95%	95-105%	>105%
Weerstandsvermogen	552%	364%	460%	>100%	80-100%	<80%

Tabel 2.5 Financiële kengetallen jaarrekening en begroting

Kengetallen	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Categorie A	Categorie B	Categorie C
Netto schuldquote	88%	95%	90%	< 90%	90-130%	>130%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	76%	83%	79%	<90%	90-130%	>130%
Solvabiliteitsratio	35%	34%	34%	>50%	20-50%	<20%
Grondexploitatie (waarde van de grond t.o.v. geraamde baten)	11%	11%	11%	<20%	20-35%	>35%
Structurele exploitatieruimte MJR	0,13%	-0,03%	0,03%	Begr. en MJR >0%	Begr. of MJR >0%	Begr. en MJR <0%
Gemeentelijke belastingcapaciteit	75%	76%	77%	<95%	95-105%	>105%
Weerstandsvermogen	409%	363%	347%	>100%	80-100%	<80%

Tabel 2.5 Financiële kengetallen meerjarenbegroting

Beoordeling kengetallen

Uit bovenstaande tabel is af te leiden dat de netto schuldquote, solvabiliteitsratio en de structurele exploitatieruimte in een lagere categorie gerubriceerd zijn.

- Voor de netto schuldquote wordt het hogere kengetal veroorzaakt vanaf het jaar 2020 aangezien het investeringsniveau dan het hoogst is en de verwachting is dat extra geldleningen moeten worden aangetrokken.

- Voor de solvabiliteitsratio is dit logisch dat dit in een lagere categorie valt, anders zou het eigen vermogen meer dan de helft bestaan uit het totale vermogen.
- De structurele exploitatieruimte moet verbeterd worden. Dit heeft als gevolg dat de organisatie de komende periode mogelijkheden moeten onderzoeken wat we nog wel doen, niet doen of anders gaan doen.
- Het kengetal op de woonlasten laat zien dat Oost Gelre ver beneden het landelijke gemiddelde zit en deze trend gelijk blijft.